

Sygn. akt III AUa 1659/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2018 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSA Monika Kiwiorska-Pająk (spr.)

Sędziowie: SSA Grażyna Szyburska-Walczak

SSO del. Artur Tomanek

Protokolant: Karolina Sycz

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2018 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku L. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 24 sierpnia 2017 r. sygn. akt IX U 1620/16

zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że odwołanie oddala.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 sierpnia 2017 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 7 października 2016 r. w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy L. O. prawo do emerytury pomostowej poczynając od dnia 13 września 2016 r. oraz zasądził od strony pozwanej na rzecz wnioskodawcy kwotę 180zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

L. O., ur. (...), w dniu 13.09.2016 r. złożył do organu rentowego wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej.

Decyzją z dnia 7.10.2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. odmówił L. O. prawa do emerytury pomostowej.

Wnioskodawca posiada łączny okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 41 lat, 6 miesięcy i 16 dni, w tym uznany przez organ rentowy staż pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w wymiarze 8 lat, 5 miesięcy i 29 dni.

Do stażu pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze zaliczono następujące okresy:

- od dnia 01.01.1975 r. do 25.04.1980 r. na stanowisku wytapiacza metali nieżelaznych w (...) S.A. we W. ,
- od dnia 3.05.1982 r. 31.05.1985 r. na stanowisku wytapiacza metali nieżelaznych w (...) S.A. we W. ,
- od 02.11.1987 r. do 06.12.1987 r. na stanowisku zalewacza w (...) S.A.

Wnioskodawca był zatrudniony w (...) S.A. Zakłady (...) z siedzibą we W. :

- od 2.11.1987 r. do dnia 6.12.1987 r. jako zalewacz,
- od 7.12.1987 r. do 30.09.1991 r. jako brygadzista produkcji,
- od 1.10.1991 r. do 17.03.2015 r. jako mistrz odlewni.

Wnioskodawca do 1991 r. pracował w tym zakładzie jako brygadzista produkcji rynkowej a jako mistrz odlewni tradycyjnej do 2015 r. Od 1991 r. został mistrzem odlewni. Wnioskodawca bezpośrednio uczestniczył przy zalewaniu metalu. Jako mistrz na oddziale wnioskodawca monitorował prace robotników na produkcji. Dostawał ubrania robocze takie same jak pracownicy na produkcji. Wszyscy otrzymywali posiłki regeneracyjne. Wnioskodawca samodzielnie wykonywał prace jako mistrz odlewni. Jako mistrz pokazywał prace zalewacza robotnikom. Jako brygadzista nadzorował około 7-8 osób, a jako mistrz około 40 osób. Prace biurowe zajmowały wnioskodawcy około 2 godziny dziennie. Pracował 8 godzin stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy zalewaniu form. Powodowało to zanieczyszczenie polegające na osadzeniu się czarnego pyłu na ścianach. Wnioskodawca od 1974 r. pracował w przemyśle odlewniczym i hutniczym – ogólnie w przemyśle ciężkim przy odlewaniu metali kolorowych, toksycznych. Miał kontakt z azbestem, fosforem, który był wtapiany w metal. Wnioskodawca raz w roku miał przeprowadzane badania toksykologiczne i na zawartość ołowiu.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione. Wskazał, iż warunkiem niezbędnym dla nabycia prawa do emerytury pomostowej (art. 4 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych) jest wykonywanie przez ubezpieczonego prac w szczególnych warunkach lub prac o szczególnym charakterze w okresie poprzedzającym wejście w życie reformy systemu ubezpieczeń społecznych, tj. przed dniem 1.1.1999 r. Ustawa wymaga, żeby ubezpieczony wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace o szczególnym charakterze, czyli te prace, których definicje legalne zostały zamieszczone w art. 3 ustawy (prace w szczególnych warunkach) i art. 3 pkt 3 ustawy (prace o szczególnym charakterze) albo też prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Kolejną niezbędną przesłanką nabycia prawa do emerytury pomostowej jest wykonywanie przez ubezpieczonego po dniu 31.12.2008 r. prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 cyt. ustawy. Analiza treści wykazu A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) wskazuje, że do prac w warunkach szczególnych należą wymienione w dziale III pod poz. 43. obsługa pieców rafinacyjnych, topielnych, formiarni, urządzeń odpylających i odlewniczych. Przeróbka plastyczna metali. Do prac tego rodzaju należą także prace wymienione w wykazie A dział III, poz.43, pkt.6 (operator maszyn i urządzeń odlewniczych), 7 (operator urządzeń odpylająco- klimatyzacyjnych) i 9 (przerabiacz mas formierskich i rdzeniowych) i 13 (ustawiacz maszyn i sprzętu odlewniczego) stanowiącym załącznik do Zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 roku „w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego – Dz. Urz. MH i PM nr 1-3 poz. 1).

Bezspornym jest, że ubezpieczony ukończył 60 lat, ma okres składkowy i nieskładkowy w łącznym wymiarze 41 lat, 6 miesięcy i 16 dni.

Łącznie organ rentowy uznał wnioskodawcy okres 8 lat, 5 miesięcy i 29 dni pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W ocenie Sądu Okręgowego postępowanie dowodowe wykazało, że wnioskodawca przez cały okres świadczenia pracy w przemyśle metalurgicznym wykonywał zadania bezpośrednio przy zalewaniu form odlewniczych – najpierw na stanowisku zalewacza lub wytapiacza, a następnie jako brygadzysta oraz mistrz. Każdorazowo była to praca narażająca wnioskodawcę na szczególne szkodliwe oddziaływanie związane ze specyfiką wytopu metali, nawet gdy zajmował stanowiska brygadzysty oraz mistrza, będące stanowiskami charakteryzującymi się również elementami obowiązków nadzorczych. Pomimo tego wnioskodawca bezpośrednio brał udział w przetapianiu metali, dokonując zalewania form w sześciuosobowych zespołach w (...) S.A., gdzie 27 lat oraz 2 miesiące świadczenia pracy uznane zostało za niewykonywane w szczególnych warunkach. Pracodawca ten dysponował małą odlewnią, gdzie każdy z pracowników ze względów kadrowych miał szeroki zakres obowiązków, wobec czego niczym nienaturalnym było świadczenie przez wnioskodawcę pracy typowo fizycznej. Oczywistym jest, że wykonywane były przez niego również inne obowiązki związane ze stanowiskiem brygadzysty oraz mistrza, polegały one na organizacji i rozdzieleniu pracy, a także nadzorze nad tokiem pracy oraz na kontroli wyrobów. Zdaniem Sądu Okręgowego, wszystkie z tych czynności wykonywane były jednak w bezpośrednim sąsiedztwie pieców hutniczych, zaś wnioskodawca stale wystawiony był na działanie szkodliwych oddziaływań.

Jednocześnie nie ulega wątpliwości, iż wnioskodawca w spornym okresie wykonywał prace polegające na kontrolowaniu i nadzorowaniu pracowników wykonujących prace odlewnicze i w związku z tym, należy kwalifikować ją wg pozycji 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia jako kontrolę międzyoperacyjną, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Podlegli ubezpieczonemu kontrolowani i nadzorowani przezeń pracownicy wykonywali prace wymienione w pozycjach od 21 do 23 działu III Wykazu A rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. to jest prace bezpośrednio przy odlewaniu, zalewaniu i oczyszczaniu form.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1) naruszenie prawa materialnego – art.4 i 49 ustawy z dnia 19.12.2008r. o emeryturach pomostowych przez przyznanie L. O. prawa do emerytury pomostowej od 13.09.2016 r. pomimo, iż wnioskodawca nie wykonywał po dniu 31.12.2008 r. prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (art. 4 pkt 6), ani na dzień 1.01.2009 r. (tj. na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych) nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w art.3 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (art.49pkt 3), a ponadto na dzień przyznania prawa do emerytury nie rozwiązał stosunku pracy (art.4pkt 7),

2) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez uznanie, głównie w oparciu o zeznania świadków i wnioskodawcy, że praca wykonywana przez L. O. w (...) S.A. Zakłady (...) we W. od 7.12.1987 r. do 17.03.2015r. była pracą w szczególnych warunkach wymienioną w pkt 4 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, pomimo iż z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, aby wnioskodawca w spornych okresach od 7.12.1987 r. do 30.09.1991 r. na stanowisku brygadzysty produkcji i od 1.10.1991 r. do 17.03.2015 r. na stanowisku mistrza w Odlewni (...) stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę bezpośrednio przy zalewaniu form odlewniczych, transportowaniu naczyń odlewniczych z płynnym, rozgrzanym materiałem (żeliwo, staliwo, metale nieżelazne i ich stopy), a ponadto zakład pracy nie złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zgłoszenia danych o pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze za okres od 1.01.2009 r. do 17.03.2015 r. (dokument ZUS ZSWA).

Wskazując na powyższe podstawy apelacji organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i o oddalenie odwołania.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W piśmie procesowym z dnia 26.02.2018 r. wnioskodawca wskazał, że od dnia 1.01.2018 r. rozwiązał stosunek pracy.

Sąd Apelacyjny dodatkowo ustalił, że:

L. O. od 1.02.2016 r. jest zatrudniony na stanowisku mistrza produkcji w (...) Sp. z o.o. w W.. W dniu 24.05.2016 r. złożył wniosek o emeryturę pomostową, który został załatwiony decyzją odmowną z dnia 16.06.2016 r. z uwagi na niewykonywanie prac w szczególnych warunkach w rozumieniu art.3 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych oraz brak rozwiązania stosunku pracy.

Z dniem 9.07.2016 r. doszło do rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, a wnioskodawca złożył nowy wniosek o przyznanie prawa do emerytury pomostowej wraz z nowymi dokumentami dotyczącymi pracy w warunkach szczególnych z (...) S.A. i (...) S.A. Decyzją z dnia 10.08.2016r. organ rentowy ponownie odmówił przyznania prawa do emerytury pomostowej.

W dniu 13.09.2016 r. wnioskodawca ponownie zwrócił się o ustalenie prawa do emerytury pomostowej.

Od 18.07.2016 r. wnioskodawca jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych ponownie odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej decyzją z dnia 1.02.2017r. z uwagi na niewykonywanie pracy w szczególnych warunkach po dniu 31.12.2008r., jak również nieudowodnienie na dzień 1.01.2009r. okresu pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art.3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych wynoszącego co najmniej 15 lat.

dowód: dokumentacja ZUS

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja organu rentowego jest uzasadniona. Sąd Okręgowy prawidłowo przytaczając treść art. 4 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2008 r. Nr 237, poz. 1656) wskazał przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia. Na podstawie art. 4 tej ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje bowiem pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Ustawa o emeryturach pomostowych dopuściła jednocześnie odstępstwa od przesłanki wymienionej w jej art. 4 pkt 6, wskazując w art. 49, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lubo szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy. Zatem art. 49 ustawy przewiduje możliwość uzyskania emerytury pomostowej przez osoby niespełniające warunku z art. 4 pkt 6 ustawy, który w miejsce tego warunku wprowadza wymaganie, aby zainteresowany spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 r.) warunek posiadania, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Z powyższych regulacji wynika, że jeżeli osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i z tego względu posiada jedynie staż pracy w warunkach szczególnych według poprzednio obowiązujących przepisów, to może nabyć prawo do tego świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 o emeryturach pomostowych) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 cytowanej ustawy).

Apelacja jest uzasadniona, gdyż w ocenie Sądu drugiej instancji, w świetle okoliczności przedmiotowej sprawy wnioskodawca nie spełnił warunku wykonywania po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Również przed 1 stycznia 2009 r. wnioskodawca nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 o emeryturach pomostowych) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 cytowanej ustawy) - w wymiarze 15 lat.

Wykazy prac świadczonych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych zawarte są w załącznikach do tej ustawy. Dokonując wykładni zapisów poszczególnych pozycji zawartych w tych załącznikach należy pamiętać, że przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej. Zasadniczo nie powinno się więc stosować do nich wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006 r. Nr 13 - 14, poz. 218; 23 października 2006 r., I UK 128/06, OSNP 2007 r. Nr 23 - 24, poz. 359; 29 stycznia 2008 r., I UK 239/07, OSNP 2009 r. Nr 7 - 8, poz. 103; 4 marca 2008 r., II UK 129/07, OSNP 2009 r. Nr 11 - 12, poz. 155; 19 maja 2009 r., III UK 6/09). W porównaniu do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym istotnie zawężono krąg ubezpieczonych -pracowników uprawnionych do emerytury pomostowej, zasadniczo kierując się przy tworzeniu wykazów prac w szczególnych warunkach/charakterze (załączniki nr 1-2 do ustawy o emeryturach pomostowych) kryteriami medycznymi z zakresu medycyny pracy. Rozwiązania zawarte w tej ustawie dotyczą osób objętych pracowniczym systemem ubezpieczeń społecznych i mają charakter przejściowy oraz obejmują zamkniętą liczbę określonych podmiotów (por. uzasadnienie ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych dostępne na internetowej stronie Sejmu, VI kadencja, nr druku: 1070).

W świetle powyższych okoliczności należy zgodzić się ze stanowiskiem organu rentowego, iż praca wykonywana przez wnioskodawcę w (...) S.A. Zakłady (...) we W. od 7.12.1987r. do 17.03.2015r. nie była pracą w warunkach szczególnych wymienioną w pkt 4 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, bowiem wnioskodawca zajmując stanowiska brygadzysty, a następnie mistrza w Odlewni (...) nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze prac bezpośrednio przy zalewaniu form odlewniczych, transportowaniu naczyń odlewniczych z płynnym, rozgrzanym materiałem. Powyższe potwierdzają zarówno zeznania świadków, jak i zeznania wnioskodawcy. Wnioskodawca niewątpliwie uczestniczył w tych pracach, ale nie bezpośrednio, a ta przesłanka jest niezbędna do uznania prac za wykonywane w warunkach szczególnych. Należy przy tym mieć na uwadze, że w załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych ustawodawca nie zawarł odpowiednika pkt 24 Działu XIV Wykazu A stanowiącego załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43) zaliczającego do prac

w warunkach szczególnych kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie.

Wobec treści apelacji spór dotyczy również zarzutu naruszenia art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych, który jednym z warunków do nabycia tego prawa wyznacza rozwiązanie stosunku pracy. Sąd Okręgowy nie wziął pod uwagę, że zarówno w dacie składania wniosku o emeryturę pomostową (13.09.2016r.), jak i w dacie wydania zaskarżonej decyzji oraz orzekania przez Sąd I instancji ubezpieczony pozostawał w stosunku pracy. Co do zasady postępowanie przed sądem ubezpieczeń społecznych dotyczy badania legalności zaskarżonej decyzji wg stanu na datę jej wydania. W związku z powyższym bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostaje wskazana w piśmie procesowym z dnia 26.02.2018r. okoliczność, nie poparta zresztą żadnym dokumentem, iż od dnia 1.01.2018r. wnioskodawca nie pozostaje w stosunku pracy.

Mając powyższe okoliczności na uwadze na podstawie art.386§1k.p.c. należało zaskarżony wyrok zmienić i odwołanie oddalić.

SSA Grażyna Szyburska-Walczak SSA Monika Kwińska-Pająk SSO del. Artur Tomanek

R.S.